

конкурентные преимущества, определить стратегические направления развития экономической системы, определить возможности внутренней среды, позволит провести сравнение текущего состояния с плановыми показателями.

Ключевые слова: диагностика, экономическая диагностика, управленческое решение, идентификация.

Tulchinska S.O., Kukharchuk I.L.

ECONOMIC DIAGNOSTICS OF INDUSTRIAL AND BUSINESS ENTERPRISES

In this article the concept of «economic diagnosis» is disclosed. For a better understanding of it are a few definitions. There is explanation of the subject and object of economic diagnosis. You can also get acquainted with the main method by which to carry out Diagnostics Company. Present signs of economic classification methods of diagnosis. Equally important is the list of factors that affect the choice of adequate environment functioning methods. An area which diagnosis to be done is quoted.

The article will be useful if you want to know the status of the enterprise, namely its departments, to identify problems in them and as a result, make the most complete and objective conclusions. They will give an opportunity to take urgent decisions for improving enterprise or rectify any negative situation, also identify competitive advantages, to identify strategic directions of the economic system, to identify possible internal environment will enable a comparison of the current state of the targets.

Keywords: diagnosis, economic diagnosis, management decisions identification.

Хринюк О.С.

доцент ФММ, НТУУ «КПІ»

Явтушенко О.С.

студентка ФММ, НТУУ «КПІ»

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТА ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В ринкових умовах розвитку економіки, значна увага в забезпеченні ефективної роботи підприємств будь-якої форми власності приділяється питанням витрат та собівартості продукції.

На першому етапі ринкової трансформації вітчизняної економіки українським підприємствам надана повна самостійність у визначенні складу

витрат, що включаються у собівартість продукції (робіт, послуг). Це привело до багатьох проблем організаційного та методичного характеру в обліковому аспекті, з однієї сторони, з іншої – сприяло поглибленню негативних явищ, зокрема з'явилась можливість завищувати витрати виробництва і, тим самим, занижувати свої прибутки, послабилась зацікавленість у досягненні максимальної прибутковості від кожної господарської операції.

Ключові слова: собівартість, витрати, ціна продукції, товар, статті витрат, матеріальні витрати, втрати від браку, заробітна плата, обслуговування, комерційні витрати.

Вступ: Аналіз собівартості продукції (робіт, послуг) є важливим інструментом у системі управління витратами. Він є основою упорядкування фінансового плану, тому в ході його проведення необхідно переконатися в тому, що при розробці плану були обчислені всі можливі шляхи зниження витрат, виявлені внутрішні резерви зниження собівартості, розроблена програма їхньої реалізації, вивчені різноманітні варіанти технічного переозброєння і реконструкції виробництва, прийняті найбільш ефективні з них, визначені напрямки удосконалення організації виробництва і праці, розроблені плани по підвищенню ефективності використання устаткування, росту продуктивності праці. Аналіз собівартості продукції дає змогу вивчити тенденції зміни її рівня, визначити відхилення фактичних витрат від нормативних (стандартних) і їхні причини, виявити резерви зниження собівартості продукції і виявити заходи з їх освоєння. Собівартість продукції в системі досліджували й наразі досліджують велика кількість як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Серед них можна виділити таких, як – К.Друрі, Б.Ніцз, Т.Скоун, Ч.Т.Хорнгрен, Ю.С.Цал-Цалко, В.В.Сопко, В.Г.Лебедев, С.Ф.Покропивний, О.О.Орлов, І.М.Бойчик та інші.

Постановка мети. Метою дослідження є виклад методики аналізу собівартості продукції та витрат на виробництво в системі управління витратами на підприємстві.

Теоретико-методологічною основою проведеного дослідження послужили положення економічної теорії, загальнонаукові методи пізнання. Застосовувалися такі методи пізнання як аналіз і синтез, індукція і дедукція.

Результати дослідження. Під собівартістю продукції, робіт і послуг розуміють сумарні витрати всіх видів ресурсів у грошовій формі: основних засобів, сировини, матеріалів, палива, енергії, праці, які безпосередньо використовуються в процесі виробництва продукції і виконання робіт, а також для збереження й поліпшення умов виробництва та його вдосконалення [3, с.385].

Як економічна категорія собівартість: слугує основою для обліку і контролю за рівнем витрат на виробництво та реалізацію продукції; є базою для формування ціни на продукцію підприємства та визначення на цій основі

прибутку і рентабельності; виступає невід'ємним елементом обґрунтування управлінських рішень; відображує ефективність використання ресурсів, результати впровадження нової техніки та технології, вдосконалення системи організації й управління виробництвом.

У господарській практиці підприємств застосовуються такі показники собівартості: повна собівартість товарної (реалізованої) продукції і витрат на 1 гривню товарної (реалізованої) продукції, собівартість одиниці виробів. Виходячи з перерахованих показників, практикою сформовані такі основні напрямки та етапи аналізу собівартості продукції:

I етап – загальний аналіз собівартості продукції;

II етап – аналіз виконання кошторису витрат на виробництво продукції;

III етап – аналіз витрат на 1 грн. товарної продукції;

IV етап – аналіз собівартості продукції за калькуляційними статтями витрат;

V етап – аналіз нормативної бази формування витрат на виробництві;

VI етап – аналіз собівартості продукції на рівні структурних підрозділів;

VII етап – загальний аналіз кінцевих результатів зміни собівартості продукції [4, с.18].

Інформаційна база здійснення аналітичних розрахунків містить: кошторис витрат на виробництво продукції; норми і нормативи споживання матеріальних, трудових та інших ресурсів; первинні документи про випуск та використання матеріалів, облік виробітку і заробітної плати, зміни норм та відхилень від них тощо; дані оперативного, бухгалтерського і статистичного обліку; матеріали обстежень, перевірок, нарад, конструкторської і технологічної документації.

Розглянемо сутність етапів аналізу витрат виробництва:

I етап – узагальнюючий аналіз витрат. Він передбачає оцінку змін у обсязі витрат, які відбулися порівняно з попередніми аналітичними періодами. Визначається абсолютне відхилення в обсязі, темпи зростання окремих показників собівартості.

Загальна сума витрат $\sum B$ (формула 1) може змінюватися за рахунок обсягів виробництва продукції в цілому по підприємству V_B , рівня змінних витрат на одиницю продукції $P_{з.в}$ і суми постійних витрат на весь випуск продукції ПВ, тобто [4, с.387]:

$$\sum B = V_B \cdot P_{з.в} + ПВ \quad (1)$$

II етап - аналіз повної собівартості (робіт, послуг) здійснюється за статтями витрат кошторису, найбільш важливими з яких є: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, витрати щодо управління та обслуговування виробництва, втрати від браку, комерційні витрати. Загальна схема цього етапу аналізу зображена на рис. 1.

Комерційні витрати та втрати від браку аналізують з метою пошуку непродуктивних витрат та неправда них витрат.

Рис. 1. Схема аналізу повної собівартості продукції (робіт, послуг) [1, с.20].

III етап - аналіз узагальнюючих показників витрат виробництва на 1 гривню товарної продукції та реалізованої продукції. Цей показник може застосовуватися в будь-якій галузі і наочно відображує прямий зв'язок між собівартістю та прибутком. Якщо собівартість товарної продукції подати як суму добутків собівартості одиниці продукції по кожному найменуванню продукції на кількість виробів, а обсяг товарної продукції – як добуток кількості продукції на її ціну, то формула для розрахунку рівня витрат на 1 грн. товарної продукції буде такою (формула 2):

$$P_v = \frac{\sum_{i=1}^n q_i \cdot c_i}{\sum_{i=1}^n q_i \cdot p_i}, \quad (2)$$

де q_i – кількість виробів у натуральних одиницях виміру i -го виду товару, одиниць;

c_i – собівартість одного виробу, грн.;

p_i – ціна продукції, грн.;

n – кількість видів товару в номенклатурі, одиниць [4, с.388].

Загальна схема аналізу цього етапу відображена на рис. 2:

Аналіз витрат на 1 гривню товарної продукції на підприємстві здійснюють у динаміці: обчислюють абсолютне та відносне відхилення цього показника та оцінюють вплив окремих факторів: структурних зрушень у складі продукції, зміни цін на матеріальні ресурси, цін на продукцію підприємства.

IV етап - аналіз собівартості продукції за калькуляційними статтями. Важливим моментом цього етапу є не тільки аналіз динаміки витрат взагалі та по окремих статтях, а дослідження відхилення по статтях від стандартів (нормативної калькуляції), вивчення причин відхилення.

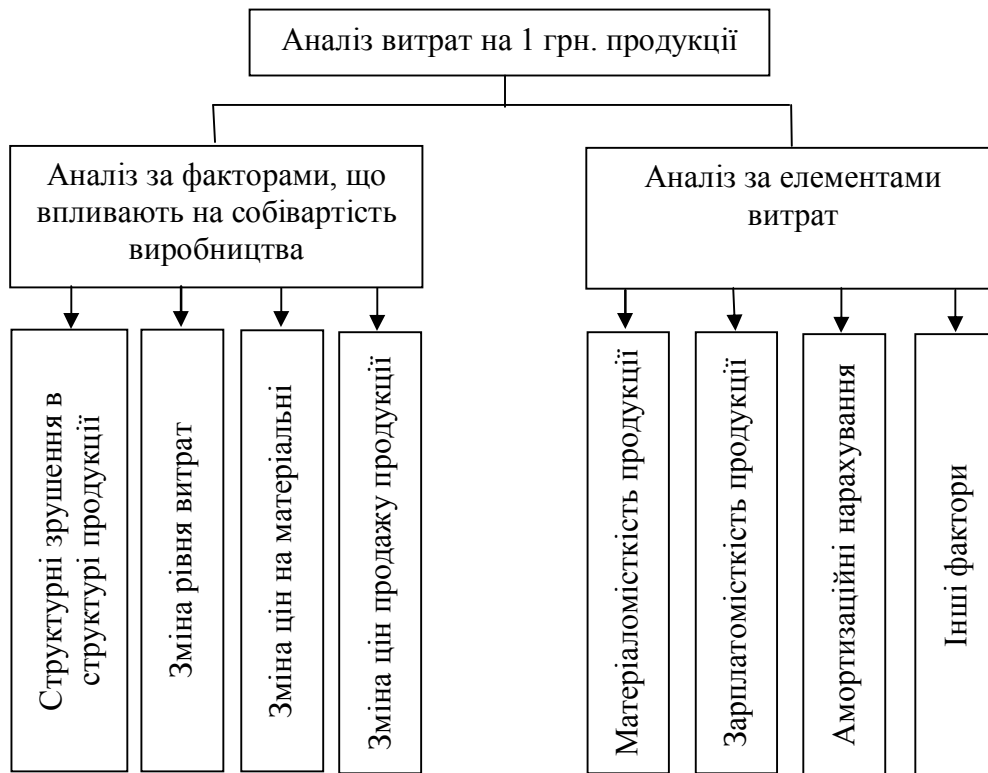

Рис. 2. Аналіз витрат на 1 гривню товарної продукції [7, с.21].

V етап - аналіз собівартості продукції на рівні структурних підрозділів підприємства. Він залежить від обсягів, організаційної структури підприємства, технології виробництва. Витрати аналізують за повною собівартістю на 1 гривню товарної продукції.

На останньому етапі підводять підсумки чи розраховують вплив техніко-економічних факторів на зниження собівартості, узагальнюють аналітичні матеріали структурних підрозділів, узагальнюють кінцеві фінансові результати зміни собівартості продукції [6, с.196].

Висновки: таким чином, управління витратами є важливою складовою управлінського обліку підприємства, що при виконанні вимог системності, раціональності, чіткості та оптимальності сприяє ефективній роботі підприємства та збільшенні його конкурентоспроможності.

Облік витрат необхідно розглядати як сукупність взаємопов'язаних послідовних, організаційних, логічних, розрахункових операцій і процедур формування інформації про витрати. В цьому обліковому процесі здійснюється первинний облік, групування, систематизація інформації, а також калькулювання собівартості продукції.

Список використаних джерел

1. Бондаренко І.Ю., Пахомов В.І. Управління витратами виробництва та собівартістю продукції: Навч. посібник. – К.: Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 2010. – 65 с.
2. Грещак М.Г., Коцюба О.С. Управління витратами: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2011. – 131 с.
3. Давидович І.Є. Управління витратами: Навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. – Тернопіль: Економічна думка, 2009. – 288 с.
4. Економіка підприємства: Навч. посіб. / За ред. А. В. Шегди – К.: Знання, 2005. – 431 с.
5. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. – К.: Знання, 2004. – 654 с.
6. Швиданенко Г. О., Дмитренко А. І., Олексюк О. І. Бізнес-діагностика підприємства: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2009. – 344 с.
7. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: Навч. посібник. – 3-тє вид., виправл. – К.: Кондор, 2008. – 214 с.

Хринюк А.С.

доцент ФММ, НТУУ «КПІ»

Явтушенко Е.С.

студентка ФММ, НТУУ «КПІ»

МЕТОДИКА АНАЛИЗА СЕБЕСТОИМОСТИ ПРОДУКЦИИ И ЗАТРАТ НА ПРОИЗВОДСТВО В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ЗАТРАТАМИ НА ПРЕДПРИЯТИИ

В рыночных условиях развития экономики, значительное внимание в обеспечении эффективной работы предприятий любой формы собственности уделяется вопросам расходов и себестоимости продукции.

На первом этапе рыночной трансформации отечественной экономики украинским предприятиям предоставлена полная самостоятельность в определении состава затрат, включаемых в себестоимость продукции (работ, услуг). Это привело ко многим проблемам организационного и методического характера в вашем аспекте, с одной стороны, с другой - способствовало углублению негативных явлений, в частности появилась возможность завышать издержки производства и, тем самым, занижать свои доходы, ослабла заинтересованность в достижении максимальной доходности от каждой хозяйственной операции.

Ключевые слова: себестоимость, затраты, цена продукции, товар, статьи расходов, материальные затраты, потери от брака, заработная плата, обслуживание, коммерческие расходы.

Hrynyuk O.S.

lecturer FMM, NTU «KPI»

Yavtushenko O.S.

student FMM, NTU «KPI»

METHODS OF ANALYSIS OF PRODUCTION COSTS AND PRODUCTION COSTS IN THE COST MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE

As market conditions, economic development, considerable attention in ensuring efficient operation of enterprises of any form of ownership is paid to the costs and production costs.

In the first stage of market transformation of the national economy Ukrainian enterprises given complete autonomy in determining the costs included in the cost of goods (works, services). This led to many problems of organizational and methodical in your perspective, on the one hand, on the other - contributed to the deepening of negative phenomena, such was possible to overstate the cost of production and thus understate their profits declined interest in achieving maximum profitability from each business operations.

Keywords: cost, costs, product price, product, expenditures, material costs, loss of marriage, wages, maintenance, business expenses.

Шульгіна Л.М.

к.е.н., проф., проф. ФММ НТУУ «КПІ»

Колайдо О.О.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ВИБІР МЕТОДУ ОЦІНЮВАННЯ ПАРТНЕРІВ ЗІ ЗБУТУ НА ПРИКЛАДІ ВАТ «АЗОТ» НА РИНКУ КАЗАХСТАНУ

У даній статті на основі проаналізованих теоретичних методів вибору торгового посередника надані рекомендації по удосконаленню маркетингової збутової стратегії та по обранню оптимального трейдера для ПАТ «АЗОТ» на ринку Казахстану. Розглянуто три групи методів: метод експертних оцінок, аналітичний метод та комбінований. Визначено, що для підприємства ПАТ «АЗОТ» доцільно обрати комбінований метод, який передбачає об'єднання кількісних та якісних параметрів оцінки. Використовуючи даний комбінований метод, було визначено оцінки для аналізу існуючого трейдера. Доведено, що даний трейдер працює неефективно, основними недоліками його роботи є: тривалість циклу обслуговування, низький вклад в імідж виробника і нестабільність отримання інформації. Також підприємству пропонується налагодити зворотній інформаційних потік при роботі з трейдером, зокрема надання